

CLXII Liceum Ogólnokształcące
Im. Szarych Szeregów
W Zespole Szkół nr 128
w Warszawie

**EDUKACJA
KRAJOZNAWCZO – TURYSTYCZNA
DLA KLAS LICEALNYCH
O PROFILU TURYSTYCZNYM**

Program autorski:

Beata Pajęcka-Pluta

Warszawa, sierpień 2021

*Trzeba ludzi uczyć,
Aby poznanie swoje
Czerpali nie tylko z książek;
Ale z nieba i ziemi
Z dębów i buków.
Jan Amos Komensky*

Od autora

Działalność krajoznawczo – turystyczna jest ważnym elementem w systemie edukacji narodowej. Postanowiłam więc umożliwić młodzieży pełniejsze poznanie swojego miasta, regionu, kraju, nie tylko poprzez książki i wiedzę szkolną, ale również poprzez bezpośrednie obcowanie z naturą, jej osobliwościami i jej pięknem.

Czym jest krajoznawstwo i turystyka?

W naszym rozumieniu krajoznawstwo to poznawanie ojczystego kraju, zaś turystyka to zmiana miejsca pobytu w formie wędrowki pieszej, górskiej czy żeglarskiej itd.

Pomimo, że są to różne formy działalności, to współistnienie krajoznawstwa i turystyki stwarza ogromne możliwości w działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej.

Istotne i odpowiedzialne zadanie w tej dziedzinie spełniają nauczyciele geografii kraju ojczystego.

Podstawą napisania niniejszej pracy było doświadczenie uzyskane podczas prowadzenia zajęć koła turystycznego w Szkole Podstawowej nr 3 w Płocku w latach 1989-1998, SKKT PTTK 101 w Gimnazjum 141 w Warszawie w latach 2011-2019, Międzyszkolnego Koła Turystycznego w Zespole Szkół nr 128 w Warszawie od roku 2019 oraz wieloletnich działań na rzecz turystyki i krajoznawstwa w Oddziale PTTK Warszawa Praga i Mazowieckiej Komisji Imprez na Orientację PTTK.

Wszystkie rodzaje zajęć przedstawione w pracy prowadzone były wcześniej w ograniczonej formie podczas zajęć lekcyjnych, w trakcie warsztatów krajoznawczych oraz w ramach działalności Szkolnego Koła Krajoznawczo – Turystycznego przy ZS 128.

W wyniku wieloletnich doświadczeń i przemyśleń uważam, że wspomaganie rozwoju psychicznego młodzieży poprzez ruch w kontakcie z przyrodą jest konieczne i możliwe do natychmiastowej realizacji. Aktywność ruchowa, wzbogacona o edukację krajoznawczą, pozwoli każdemu młodemu człowiekowi na doznanie radości, rozwijanie zainteresowań. Wprowadzenie elementów edukacji ekologicznej i prozdrowotnej umożliwi kształtowanie wśród młodzieży nowoczesnych postaw życiowych, wspomogą rozwój osobowy i uchroni przed skutkami nadmiernie szybkiego rozwoju cywilizacyjnego.

Przy realizacji programu bardzo liczę na współpracę z organizacjami turystycznymi, uczelniami wyższymi, harcerstwem oraz z organizacjami zajmującymi się ochroną środowiska i ekologią.

W toku realizacji programu edukacji krajoznawczo – turystycznej będę się starać aktywnie pracować nie tylko z młodzieżą klasy o profilu turystycznym, ale również z rodzinami uczniów, nie zapominając jednocześnie o pozostałych uczniach naszej szkoły i członkach międzyszkolnego koła turystycznego.

Beata Pajęcka-Pluta

EDUKACJA KRAJOZNAWCZO – TURYSTYCZNA.

1. Ogólna charakterystyka programu

Program obejmuje wiedzę przyrodniczo–geograficzną, ekologiczną, kulturową, krajoznawczą i turystyczną województwa mazowieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem Warszawy i Targówka. Jest elementem wspierającym rozwój psychofizyczny i intelektualny ucznia.

Treści programowe podzielono na 6 działów:

- I. środowisko przyrodniczo-geograficzne
- II. dziedzictwo kulturowe w regionie
- III. krajoznawstwo
- IV. turystyka
- V. edukacja ekologiczna
- VI. edukacja prozdrowotna

2. Warunki realizacji programu

Program przeznaczony jest do realizacji w liceum w klasach I – III.

Na realizację zaplanowanych treści przeznaczają się 1 godz. tygodniowo na zajęcia teoretyczne i praktyczne. Uzupełnieniem programu będą organizowane w czasie pozalekcyjnym: rajdy na orientację, turystyczno-rekreacyjne imprezy na orientację, szkolenia i warsztaty turystyczne, wycieczki turystyczno-krajoznawcze, konkursy tematyczne.

3. Cele kształcenia

- umiejętność zaprezentowania walorów turystyczno-krajoznawczych
- znajomość głównych zabytków architektury i przyrody
- umiejętność określania stanu środowiska naturalnego i jego ochrony
- podejmowanie działalności na rzecz ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego
- kształtowanie emocjonalnego związku z regionem oraz patriotyzmu
- umiejętność korzystania ze źródeł informacji geograficznej
- umiejętność wykorzystywania wiedzy w praktycznym działaniu
- umiejętność współdziałania w grupie
- umiejętność wygrywania i przegrywania w zawodach turystycznych
- umiejętność reprezentacji własnej szkoły na imprezach i zawodach
- umiejętność organizowania gier, zabaw ruchowych, tworzenie zadań turystycznych, rajdów i wycieczek
- podejmowanie zachowań sprzyjających zdrowiu
- rozwój wyobraźni, fantazji oraz twórczości artystycznej
- systematyczność i wytrwałość w zdobywaniu indywidualnych odznak i uprawnień turystycznych

4. Procedura osiągnięcia założonych celów:

- a. Edukacja krajoznawczo–turystyczna powinna być realizowana we współpracy z rodzicami oraz z jednostkami organizacyjnymi PTTK (MFO PTTK, MKInO), instytucjami zajmującymi się ochroną przyrody, muzeami, bibliotekami, uczelniami.
- b. Formy organizacji pracy z młodzieżą powinny być różnorodne:
 - zajęcia teoretyczne w klasie lekcyjnej
 - zajęcia terenowe
 - lekcje muzealne
 - rajdy, zloty, wycieczki, warsztaty, szkolenia, wykłady, zawody turystyczne, konkursy o tematyce krajoznawczo-turystycznej
 - prace wykonywane indywidualnie i w zespołach
- c. Naczelnym zadaniem w trakcie kształcenia jest to, aby nauczyciel był inspiratorem i współuczestnikiem zajęć. Zdobyta wiedza o regionie powinna wytworzyć więź z rodziną, szkołą, rozbudzać patriotyzm. Ważnym elementem w kształceniu jest rola nauczyciela turystyki i krajoznawstwa, którego określa się Nauczycielem Kraju Ojczystego.

5. Ocena osiągnięć uczniów.

Postępy uczniów oceniane będą na podstawie:

- testów wiedzy z zagadnień krajoznawczych, turystycznych, topograficznych, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, udzielania pierwszej pomocy;
- umiejętności poprawnego i interesującego opowiadania dotyczącego elementów przyrodniczo-architektonicznych regionu;
- udziału w organizowanych wyjściach, konkursach i zawodach turystycznych, np. InO, TRInO, wycieczki turystyczno-krajoznawcze /zwiedzanie, Konkurs „Moja Ojcowizna”, OMTTK, Mazowiecka Szkoła Aktywna Turystycznie
- zdobytych odznak turystyki kwalifikowanej i uprawnień turystycznych.

6. O autorce

mgr Beata Pajęcka-Pluta

- nauczyciel geografii
- przodownik InO nr 715
- zdobywca Odznaki InO w stopniu dużym srebrnym, TRInO w stopniu małym srebrnym
- opiekun finalistów OMTTK
- członek MKInO
- w PTTK od 1979

7. Treści nauczania według poszczególnych działów i poziomów nauczania

	<i>klasa I</i>	<i>klasa II</i>	<i>klasa III</i>
<i>Treści przyrodniczo – geograficzne</i>	4	4	3

<i>Regionalizm</i>	5	5	4
<i>Krajoznawstwo</i>	7	5	8
<i>Turystyka</i>	9	10	13
<i>Treści ekologiczne</i>	4	3	2
<i>Treści prozdrowotne</i>	7	9	6
<i>Godziny lekcyjne</i>	36	36	36

8. Treści nauczania w poszczególnych działach według poziomów nauczania

KLASA I

I. Treści przyrodniczo – geograficzne.

1. Formy ukształtowania powierzchni w Warszawie i okolicy.
2. Charakterystyka klimatu oraz wód w Warszawie i okolicy.
3. Szata roślinna oraz zwierzęta w Warszawie i okolicy.
4. Charakterystyka miasta – podział administracyjny, ludność i gospodarka.

II. Regionalizm.

1. Legendy o Warszawie.
2. Historia naszego miasta i jego mieszkańców – konkurs „Moja Ojcowizna”.
3. Najpiękniejsze obiekty przyrodnicze Warszawy i okolic.
4. Najciekawsze miejsca architektoniczne Warszawy i okolic.
5. Odznaki regionalne, oddziałowe i okolicznościowe.

III. Treści krajoznawcze.

1. Krajoznawstwo i formy aktywności krajoznawczej. Źródła wiedzy krajoznawczej.
2. Różnorodność krajobrazów Warszawy i okolic.
3. Walory krajoznawcze Warszawy i okolic.
4. Odznaki krajoznawcze.
5. Historia i działalność Szkolnych Kół Krajoznawczo – Turystycznych.
6. Działalność, dokumentacja i planowanie pracy SKKT i jego członków.
7. Tradycja, obrzędy i symbolika w życiu koła.

IV. Treści turystyczne.

1. Turystyka i formy aktywności turystycznej.
2. Działalność i historia Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego (PTTK).
3. Szlaki turystyczne – znakowanie.

4. Odznaki turystyki kwalifikowanej.
5. Wiadomości o mapach – elementy kartografii.
6. Topografia i terenoznawstwo - mierzenie odległości i wysokości w terenie.
7. Azymut, gra azymutowa – ćwiczenia.
8. Turystyczno-Rekreacyjne Imprezy na Orientację.
9. Imprezy na Orientację – historia, zasady, organizatorzy.

V. Treści ekologiczne.

1. Formy ochrony przyrody, obszary i obiekty chronione w Warszawie i okolicy.
2. Zasady zachowania się w obszarach chronionych.
3. Przyroda w naszej okolicy – rozpoznawanie roślin i zwierząt.
4. Odznaka „Turysta Przyrodnik”.

VI. Treści prozdrowotne.

1. Bezpieczeństwo podczas wycieczek pieszych.
2. Bezpieczeństwo podczas poruszania się środkami transportu – autobus, autokar, pociąg.
3. Bezpieczeństwo podczas wycieczek rowerowych.
4. Rowerowy tor przeszkód – ćwiczenia.
5. Pierwsza pomoc w wybranych sytuacjach.
6. Posiłek na wycieczce (kuchnia polowa, rozpalanie ogniska, gotowanie wody).
7. Ubiór i ekwipunek na rajd i wycieczkę – pakowanie plecaka.

KLASA II

I. Treści przyrodniczo – geograficzne.

1. Ukształtowanie powierzchni województwa mazowieckiego.
2. Charakterystyka klimatu i wód województwa mazowieckiego.
3. Szata roślinna i zwierzęta województwa mazowieckiego.
4. Miasta województwa mazowieckiego – położenie, ludność, prawa miejskie.

II. Regionalizm.

1. Powiaty województwa mazowieckiego.
2. Najpiękniejsze obiekty przyrodnicze województwa mazowieckiego.
3. Najciekawsze miejsca architektoniczne województwa mazowieckiego.
4. Województwo mazowieckie i jego mieszkańcy w literaturze.
5. Historia miejscowości i jej mieszkańców – konkurs „Moja Ojcowizna”.

III. Treści krajoznawcze.

1. Różnorodność krajobrazów województwa mazowieckiego.
2. Walory krajoznawcze województwa mazowieckiego.
3. Odznaki krajoznawcze.

4. Działalność, dokumentacja i planowanie członków MKT.
5. Tradycja, obrzędy i symbolika w życiu MKT.

IV. Treści turystyczne.

1. Historia i działalność Oddziału PTTK Warszawa Praga.
2. Turystyczno-Rekreacyjne Imprezy na Orientację – tworzenie własnych map.
3. Imprezy na Orientację – planowanie, organizacja, realizacja i rozliczenie.
4. Pytania i zadania dodatkowe na InO.

V. Treści ekologiczne.

1. Formy ochrony przyrody, obszary i obiekty chronione w województwie mazowieckim.
2. Przyroda w województwie mazowieckim – ćwiczenia w rozpoznawaniu roślin i zwierząt.
3. Turysta przyrodnik.

VI. Treści prozdrowotne.

1. Wpływ ruchu i wypoczynku na zdrowie młodego człowieka.
2. Racjonalne odżywianie a turystyka i rozwój organizmu.
3. Rowerowy tor przeszkód – ćwiczenia.
4. Pierwsza pomoc w wybranych sytuacjach – ćwiczenia.
5. Apteczka turysty i jej wykorzystanie – ćwiczenia.

KLASA III

I. Treści przyrodniczo – geograficzne.

1. Regiony turystyczne Polski – pobrzeża, pojezierza, niziny, wyżyny.
2. Górskie regiony turystyczne w Polsce.
3. Miejscowości turystyczne w Polsce.

II. Regionalizm

1. Obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO w Polsce.
2. Tradycje ludowe i regionalne - tworzenie reklam promujących walory regionu.
3. Imprezy i wydarzenia kulturalne o znaczeniu ogólnokrajowym.
4. Prezentacja regionu i jego mieszkańców – konkurs „Moja Ojcowizna”.

III. Treści krajoznawcze.

1. Style w architekturze – romański, gotyk, renesans, barok, współczesność.
2. Charakterystyka najciekawszych obiektów architektonicznych Polski.
3. Zamki i zespoły pałacowe w Polsce.
4. Charakterystyka wybranych muzeów w Polsce.
5. Najciekawsze, największe i najstarsze obiekty sakralne w Polsce.

6. Charakterystyka najciekawszych zabytków techniki i sztuki ludowej w Polsce.
7. Pomniki historii Polski.
8. Pomniki przyrody i obszary chronione prawnie w Polsce.

IV. Treści turystyczne.

1. Twórcy i organizatorzy turystyki dzieci, młodzieży i dorosłych.
2. Planowanie wycieczki jednodniowej.
3. Planowanie wycieczki wielodniowej.
4. Zdobycie uprawnień Przewodnika Wycieczek Pieszonych.
5. Zdobycie uprawnień Przewodnika Imprez na Orientację.
6. Organizacja Imprezy na Orientację rangi lokalnej i regionalnej.

V. Treści ekologiczne.

1. Wpływ zachowań turysty na stan środowiska.
2. Jak organizować rajdy i wycieczki, aby nie zanieczyszczać środowiska?

VI. Treści prozdrowotne.

1. Niebezpieczeństwa towarzyszące uprawianiu turystyki.
2. Organizacja czasu wolnego – zajęcia turystyczne.
3. Zasady i reguły obowiązujące w reakcjach międzyludzkich.
4. Turyści – życie bez nałogów.
5. Organizacja pierwszej pomocy w mieście, na szlaku, w różnych warunkach atmosferycznych - ćwiczenia.